

ТАНЦЪТ НА ПЧЕЛИТЕ

Гл. ас. г-р Ралица Филипова

Пролетна буря като всички останали.

Погърмя, заваля, пообрули гърветата и ... отмина. След нея останаха окапалите цветове на гърветата. Много. Но не това беше страшното, а фактът че нито едно от тези цветчета не беше опрашено. Погледнах към крушата, от която бяха опадали най-много – нямаше „вързал“ цвят, както биха казали градинарите. Тогава се вгледах в цветята в градината. Над нито едно не жужеше пчела. Надникнах и в специалните „хотели за насекоми“, които висят на почти всяко гърво. И там цареше тишина. Тогава разбрах защо така жагуваната от всички ни тишина ме плашеше. Пчелите ги нямаше.

Всеизвестен е фактът, че медоносните пчели са социални насекоми и също като нас имат нужда от общуване. Те го осъществяват с помощта на условни знаци, миризми, размяна на хранителни елементи и най-вече чрез определени движения. Чрез тях те информират изключително точно пчелите работнички къде има източници на храна.

„За първи път Аристотел забелязва, че пчелите танцуват чрез танц. Това се случва през около 330 г. пр. Хр. Танцът на пчелите е термин, използван в пчеларството и етологията, науката за поведението на животните, който обозначава определена фигура.“¹

Танцът-осморка и танцът в кръг са две форми на поведение на пчелите, които са част от тяхната постоянна промяна. Танцът в кръг се използва, за да се сигнализира за ресурси, които са на близко разстояние. Ако разстоянието до източника се увеличава, танцът в кръг се трансформира в танц-осморка, символ на безкрайността за нас. Кръговите движения показват, че най-близката храна е на 45 метра, а танцът осморка, че се намира на повече от

1

150 метра. Този „разговор“ бързо става достояние на целия кошер и пчелите – работнички заедно отлитат към източника.

„Германският професор по зоология, Карл фон Фриш, получава Нобеловата награда за забележителните си научни изследвания на езикът на пчелния танц през 1973 г. Карл фон Фриш написва книга, която е публикувана през 1967 г. и озаглавена „Танцовият език и ориентацията на пчелите“. Има мнения, които твърдят, че чрез този танц пчелите споделят много повече от това къде се намира храната. Смята се, че чрез танца те споделят подробности дори за нейното качество. Освен пчелния танц, пчелите също използват много условни знаци, използвайки миризми от хранителния източник, за да обменят важни детайли с другите пчели.“²

За да разберат още по-точно как пчелите общуват помежду си, изследователи са използвали роботизирана пчела, която е била програмирана да „разговаря“ с други пчели чрез танц. Учените забелязали, че пчелите, които са я последвали, са успели да полетят в правилната посока, но не са успели да намерят правилния източник на храна, който се намира там. Добавяйки, обаче и мирис от цветен прашец по роботизираната пчела, следващите я пчели успяват да открият точните цветя.³

2

Обсебени от ужаса от ужилване, ние сме все по-доволни, че тези жужащи насекоми не са край нас. Не си даваме сметка обаче как от тях зависи нашият живот. Звучи апокалиптично, но е факт. В последните десет години пчелари и учени непрекъснато говорят за това, но докато има бурканчета с мед по щандовете, ние сме доволни и ... глухи. Наистина ли е толкова страшно? Да! Без жълто-черните работнички много видове растения и плодни гръвчета няма да бъдат опрашвани и те ще изчезнат. От 2006 година насам изследователи се опитват да разберат на какво се дължи тайнственият колапс - Синдром на разрушената пчелна колония – за да успеят да променят нещата към по-жужащо бъдеще.

2

<https://www.preventa.bg/%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D1%87%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%81/>, 16. 05. 22 г.

³ Пак там, 16. 05. 22 г.

Този доклад е написан на шрифт „Агис“, за да улесни четенето му от хора с дислексия.

Сигурно вече се питате – „Какво общо има нашето общуване с това на пчелите?“ Ще се опитам да го обясня.

Технологиите навлязоха не само в нашия личен живот, но и в този на заобикалящата ни среда. Мощни косачки, трактори, самолети разпръскващи хербициди превръщат тучните ливади в обработваеми земеделски земи. Технологиите настъпват буботещо и безкомпромисно. Пчелите отстъпват. Техните жила не могат нищо да направят на тези гиганти. В замяна ние им предлагаме „хотели за насекоми“, садим в пригледните си добре окосени градинки малки цветни оазиси с цветя за медоносни пчели и успокояваме съвестта си. А те са объркани – не знаят вече кой танц да изберат – кръговия или осморката? В техния ген няма заложен друг. И общуването им започва да страда.

Какво се случва с нас? Забързани, увлечени в проекти, в желание за повече и повече потребление, забили погледи в телефоните си ние „пропускаме“ човека до себе си. Все по-рядко виждаме кой седи до нас на спирката, в университета, в магазина, в нашия блок... Не виждаме мимиката, жестовете ... Малко по малко се превръщаме в нещо като роботизирани пчели! Между нас застанаха удобни и умни устройства, с които и чрез които много удобно общуваме, прикриваме се, променяме се ...

3

В края на тази зима бях на ритъм ритрийт в Боровец. Едно от условията за участие беше три гена телефоните ни да стоят в стаите докато ние възвръщаме умението си да общуваме очи в очи. Едно от заниманията силно ме развълнува. Трябваше се чрез избран от нас музикален инструмент, без гуми, да „разкажем“ нещо на човека срещу себе си. Той, разбира се, трябваше да отговори. Предизвикателство, което така се превърна в истинско общуване. Отгавна не бях „потъвала“ в очите на човек срещу себе си. И тогава си дадох сметка, че технологиите правят с нас същото, което с пчелите. Нарушават естествения ни начин на разговоряне и скоро може би учените ще алармират за Синдрома на разрушената човешка колония.

Може ли нещо да се направи?

Мисля, че още не е късно и самият факт, че пролетната ни конференция е посветена на тази тема – го доказва.

Не мога да предложа рецепта. Вместо нея ще предложа да си хапнете от бялото сладко, което съм донесла. Едно време нашите баби, а ваши прабаби когато са искали да споделят клюки, да видят как се е наконтила съседката, какво се случва заг високите гувари, са се канили на бяло сладко. Защото точно с него са се посрещали, а не с черешово например? Защото то е силно захарно, не случайно лъжичката с него е поставена във вода. От него можеш да близваш по съвсем мъничко и неуважително е да си тръгнеш преди да си го изял. И така бавно, отпивайки от кафето и опитвайки сладкото, те са общували. Истински! Без телефони. Очи в очи!

Опитайте и вие! Може и да ви хареса!

Да ви е сладко!